колегії Державної прикордонної служби України від 04.07.2012 № 7 // Поточний архів Адміністрації Державної прикордонної служби України. 2012. 2 арк.

7. Закон України «Про Національну поліцію» : за станом на 02.07.2015 р. : офіц. вид. Київ : Парлам. вид-во, 2015.

8. Закон України «Про захист персональних даних» : за станом на 01.06.2010 р. : офіц. вид. Київ : Парлам. вид-во, 2010.

Одержано 30.10.2017

УДК 342.72(477)

Сергій Сергійович БРОДОВСЬКИЙ,
курсант групи Ф1-304 факультету № 1
Харківського національного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:
Олена Олександрівна НЕБРАТ,
кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри адміністративного права і процесу
факультету № 3
Харківського національного університету внутрішніх справ

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ І СВОБОД ЛЮДИНИ – ЗМІСТ ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ

У відповідності до ст. 3 Конституції України [1] – права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст діяльності правової держави. Основні права і свободи громадян, їх захист в державі втілюють ідеали демократії, гуманізму і справедливості, сприяють всебічному розвитку особи, надають громадянам широкі можливості для активної участі в управлінні суспільством і державою, функціонуванні державного і політично-правового механізму, а також сприяють підвищенню рівня загальної та правової культури особи, удосконаленню демократичного способу життя [2, с. 5].

Дослідженню питань захисту прав і свобод громадян приділяли увагу В. Б. Авер'янов, О. М. Бандурка, Ю. П. Битяк, В. В. Богуцький, А. С. Васильєв, Т. М. Заворотченко, Р. А. Калюжний, Л. В. Коваль, В. В. Копейчиков, А. М. Колодій, А. Ю. Олійник, О. І. Остапенко, Р. С. Павловський,

© Бродовський С. С., 2017

П. М. Самсонов, О. Д. Святоцький, М. М. Тищенко, О. М. Якуба та інші.

Взагалі права і свободи людини – це формально-визначені, юридично гарантовані можливості користуватися соціальними благами, офіційна міра можливості поведінки людини в державно-організованому суспільстві.

О. К. Соколенко наголошує, що захист прав та свобод людини і громадянина, є не просто окремим завданням правової держави, а її цільовою метою, генеральним напрямом діяльності, який має втілюватись в усіх сферах державного управління, зокрема щодо розширення кола прав і свобод людини і громадянина, вдосконалення змісту й характеру їх гарантій, у тому числі правових гарантій захисту [3, с. 118].

Наразі в Україні іде процес реформування правоохоронної системи в Україні, міжнародні правозахисні організації вимагають від держави захищати права, свободи і законні інтереси їх громадян, сприяти їх відновленню у випадку порушення. Права людини перебувають у площині взаємин людини і держави та можуть бути обмежені тільки спеціально уповноваженими на те органами держави та лише у випадках відповідності до закону [4, с. 106].

Саме на працівників правоохоронних органів покладається обов'язок охороняти і захищати права людини незалежно від її походження, майнового та іншого становища, расової та національної належності, громадянства, віку, статі, мови та освіти, ставлення до релігії, політичних та інших переконань.

Національна поліція в Україні має діяти виключно на підставі, у межах повноважень та у спосіб, що визначені Конституцією та законами України, а обмеження щодо прав і свобод громадян мають виступати в якості необхідних умов діяльності поліції саме для забезпечення дотримання прав і свобод людини і відповідно несуть загрозу їх обмеження з боку поліцейських.

З точки зору провідних вчених-конституціоналістів форми обмеження прав і свобод в державі можуть бути різними: а) заборона на певний варіант реалізації права чи свободи, тобто встановлення поведінки (відносна заборона), б) заборона на реалізацію права в цілому (абсолютна

заборона), в) втручання (вторгнення) в право (свободу) уповноважених державних органів (характеризується активними діями державних органів і пасивною поведінкою особистості); г) обов'язок; д) відповідальність [4, с. 107].

Дефініція «забезпечення» має достатньо широке значення та трактується як створення надійних умов для здійснення визначеної діяльності; гарантування «об'єкту» функцій охорони його від небезпеки. У свою чергу правове забезпечення – це здійснюване державою за посередництвом правових норм, приписів та сукупності засобів впорядкування суспільних відносин, їх юридичне закріплення, охорона, реалізація та розвиток [9, с. 91]. Відповідно, адміністративно-правове забезпечення прав громадян в діяльності органів Національної поліції маємо розглядати як здійснюване державою впорядкування за допомогою адміністративно-правових норм у сукупності із адміністративно-правовими засобами суспільних відносин з метою юридичного закріплення, охорони, реалізації і розвитку права громадян.

Відповідно до ч. 2 ст. 29 Загальної декларації прав людини під час здійснення своїх прав і свобод кожна людина повинна зазнавати тільки таких обмежень, які встановлено законом виключно з метою забезпечення належного визнання і поваги прав і свобод інших та забезпечення справедливих вимог моралі, громадського порядку і загального добробуту в демократичному суспільстві. Обмеження прав і свобод людини в Україні допускається виключно за нагальної необхідності і в обсязі, необхідному для виконання завдань поліції в рамках застосування поліцейських заходів. Поліцейський захід – це дія або комплекс дій превентивного або примусового характеру, що обмежує певні права і свободи людини та застосовується поліцейськими відповідно до закону про забезпечення використання покладених на поліцію повноважень.

Слід зауважити, що поліцейський захід застосовується виключно для виконання повноважень поліції і має бути законним, необхідним, пропорційним і ефективним. Важливо, що здійснення заходів, що обмежують права та свободи людини має бути негайно припинене, якщо мета застосування таких заходів досягнута або немає необхідності подальшого їх застосування.

Відмітимо, що ст. 30 Закону України «Про Національну поліцію» чітко закріплює, що поліція для виконання покладених на неї завдань має вживати заходів реагування на правопорушення, які визначені Кодексом України про адміністративні правопорушення - заходи забезпечення провадження у справах про адміністративні правопорушення, ст. 31 Закону закріплює превентивні поліцейські заходи, ст. 43 Закону закріплює поліцейські заходи примусу [13].

Згідно ч. 4 ст. 7 Закону України «Про Національну поліцію» поліцейським за будь-яких обставин заборонено сприяти, здійснювати, підбурювати або терпимо ставитися до будь-яких форм катування, жорстокого, нелюдського або такого, що принижує гідність, поводження чи покарання. У разі виявлення таких дій кожен поліцейський зобов'язаний негайно вжити всіх можливих заходів щодо їх припинення та обов'язково доповісти безпосередньому керівництву про факти катування та наміри їх застосування. У разі приховування фактів катування або інших видів неналежного поводження поліцейськими керівник органу протягом доби з моменту отримання відомостей про такі факти зобов'язаний ініціювати проведення службового розслідування та притягнення винних до відповідальності [13].

У підсумку важливо сформулювати, що саме правоохоронним органам взагалі та Національній поліції зокрема в державі належить особлива роль у реалізації процесу забезпечення прав і свобод людини і громадянина. При застосуванні поліцейських заходів важливо розуміти, що права людини закріплені у правових нормах, що чітко прописують можливі варіанти поведінки поліцейських. Права людини стають правилом, що гарантується відповідними механізмами забезпечення і процедурами захисту. Але не слід нівелювати можливість поліцейського в рамках встановленого правового поля самостійно приймати рішення про застосування поліцейських заходів. Тому сьогодення вимагає від працівників органів поліції високого морального і культурного рівня, належного освітнього рівня, досконалого знання не тільки національних нормативно-правових актів та їх правильного застосування на внутрішньодержавному рівні, а й міжнародно-правових документів, що стосуються діяльності правоохоронних органів

і забезпечення прав і свобод людини і громадянина в Україні. Саме стан справ в сфері забезпечення прав і свобод людини та їх практичної реалізації є тим критерієм, за яким оцінюється рівень демократичного розвитку держави на світовій арені [7, с. 96]. Важливо відмітити, що наразі, особа, право якої порушено, має вибір засобів захисту своїх інтересів: звернення зі скаргою до вищого органу чи посадової особи або звернення до суду у законному порядку. А у разі використання всіх національних засобів, можливе звернення до відповідних міжнародних судових установ і до міжнародних організацій.

Список бібліографічних посилань

1. Конституція України : закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України.* 1996. № 30. Ст. 141.

2. Головін А. С. Захист прав і свобод людини і громадянина єдиним органом конституційної юрисдикції в Україні : монографія. Київ : Логос, 2012. 384 с.

3. Соколенко О. К. Захист прав громадян як основна функція правової держави. *Часопис Київського університету права.* 2013. № 2. С. 118–122.

4. Комзюк М. А. Обмеження особистої свободи громадян за адміністративним правом // Актуальні проблеми адміністративно-правового забезпечення діяльності органів внутрішніх справ України : матеріали наук.-практ. конф. (м. Харків, 15 квіт. 2015 р.) / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2015. С. 106–112.

5. Лазур Я. В. Забезпечення прав і свобод громадян в сфері публічного управління : дис. … д-ра юрид. наук : 12.00.07. Київ, 2011. 454 с.

6. Закон України «Про Національну поліцію» : чинне законодавство станом на 26 серпня 2015 року : офіц. текст. Київ : Алерта, 2015. 74 с.

7. Небрат О. О. Адміністративно-правовий механізм забезпечення прав і свобод людини в діяльності Національної поліції // Сучасні проблеми адміністративного права та процесу : тези учасників Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Харків, 30 черв. 2017 р.) / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2017. С. 93–96.

Одержано 30.10.2017